САРСЫН—РОССИЙСКАЙ ФЕДЕРАЦИЯ КОНСТИТУЦИЯТЫН КҮНЭ

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЊУН ХАЂЫАТА

ХАЂЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 65 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№№ 140—141 (8248—8249). ☆ 1997 сыл ахсынньы 11 күнэ. Чэпчэр ☆ Сыната — 1084 солкуобай.

◆ УЛУУС ДЬАЊАЛТАТА ОТЧУОТТУУР ◆

СЫАНА БЫЊАРГА ЭРДЭ

Сотоpутаадыта Дирин бөҕүөлэгэр график быһыытынан улуус дьаһалтатын отчуота буолла. Отчуоттуур болоххо улуус баһылыта А. А. Шадрин, социальнай боппуруостарга баһылыгы солбуйаччы эбэһээһин толороччу Е. И. Ермолаева, дьиэ кэргэн политиканын уонна социальнай көмүскэл управлениетын начаалыгга С. И. Никитин уонна үп управлениетын отделыттан В. В. Саввин кыттан нэйилэннэ ыччат тэҥнэстилэр. Мунньахха олохтоох дьаһалта үлэһиттэрэ, баһылык Г. И. Нестерев, 54 ветеран кытаммыылар.

Отчуоту улуус баһылыга Алексей Алексеевич Шадрин отордо. Киниэхэ уонна отчуоттуур болох чиллиэнэрэ мунньах быттыылаахтара эдбах боппуруостары биэрэн эпиэттэри ыйыталар. Хаммыа бадарар буоларын курдук, боппуруостар, сүүрбүэн, хаммаска, тыа хаһаайыстыбатын бородуукуоналарын ньиҥ дотаанна көрүллүүгэр, үп-хаччы эргиирдэр, уматык тэлбэтэлэр, пенсия бэриллиитигэр кыргыдыылар. Кэлиэхтэ 7 кэбиҥ тыл этэ.

Кардашевскай В. Г., баһыынай хаһаайыстыбатын салайаччыта: «Кулун тутар ыйга дотация 30 бырыыынна, сыл бүтүүтэ барыта кэлиэдэ диэн буолбута дааҥны, күн бүгүн мэлийэн олоробут. Оҕоҕо үлэһит тэрбии хамнастаабакка сылдьабын. Сирбэтин оттоотубут эрэдэн, хлачыстыбата быыыл мөлтөх. Дьаһалтабыт уматыкпытын бөҕэтин наадатыгар туттан кэбиспит, тоннорор саҥаата биллибит. Нэйилэҥнит түмсүүтэ суох, баһыынай хаһаайыстыбалара түмсэн биирдэ уҥуохтаабыт. Үүтү, эти ымахытыгын туттардыбыт. Быыыл хортуоҥуй үүнүмдик үүнэн, ол эрэдэн батарыы, атыылаабын отто кыаллыбата. Үүтү осеҥ туттарыахпытын олохтоох дьаһалта уматык суоҕунан тохтотон кэбиспэт».

Эверстов М. П., пенсионер: «Бу отчуоту кытта олохтоох дьаһалта кэлэн холбуу ыытыллыбыта буоллар, эдбэх кэпсэтии тахсыа эбит. Бөҕүөлэкпитигэр радио саҥарбат, телевизорга Дьокуускай, Чурапчы биэриилэрин көрбөппүт, телефон үүгүйдик үлэлээбэтэҕэ ыраатта. Техника оҥоро аҕэра мараата, ньиҥ-ньиҥ тэрилгэ, кыамматтарга хаммык да чэпчэтии көрүллүбүт. Улуус дьаһалтата ньиҥилэннэрэ кытта көрсүспэт, кэпсэппэт буолла, олохтоох дьаһалта үлэтэ мөлтөх. Улуус дьаһалтатын үлэтигэр сыана биэрэ-тэн туттунабын».

Павлов Д. В., пенсионер: «Улуус дьаһалтата үлэ хайысхатын уларытан, балай да салайан эрэр эбит диэн саныыбыт. Үлэтэ суох буолуу сыыппаралара чуолкайа суохтар. Сабаҕэ үлэтэ улуус үрдүгэр малтаата. Ньиҥилгиттэргэ улахан болҕомто, көмө наада.

Иванов А. А., баһыынай хаһаайыстыбатын салайаччыта: «Государство көмөтө оногуллубут тыа хаһаайыстыбатын бородуукуоналарыгар хайаан да бэриллиэхтээх. Техникабыт эргэрдэ, лизингтээх техникаҕа саҥаныахпытын үп суох. Спортзалы оҥорон үлэлэтиэхпитин баҕарабыт, маныаха олохтоох дьаһалтаны кытта сөбүлэһиэхпитин наада. Нэйилиэк ис суоллары сүбэлэйэн оторуохпутун сөп этэ».

Сидоров Е. С., оскуола директора: «Оскуола ороскуотун бөйдэ сабыыа олорор. Пилорама алымыныгын территориятын ньиҥэр туруортарбаттар. Маныаха салалтаттан көҥүл наада. Хардарыта толоҕуй сүрүннэриэхтээх. Улуус баһылыга Шадрин А. А. саҥа үлэлээн эрэр, онон кини үлэтигэр сыана быһарга эрдэ».

Федулов И. Г., пенсионер: «Д. П. Лазарев оногорбут күөллэриттэн ыраах олоробут. Икки күөл икки ордыларыгар бөар кылабыыһа ууга сууралаан эрэр. Маны оромүөнньэһиитигэ эбэтэр көҥөрүүгэ дьаһалы ылыы эрэйиллэр».

Сергеев С. П., баһыынай хаһаайыстыбатын салайаччыта: «Улуус дьаһалтатын үлэтэ-хамнаһа «Саҥа олох» хаһыатынан кэмнэр, соптоохтук сырдатыллар буолла. Дьаһалта сабыдэ тэриллэн үлэни бөрөҥ саҕалаата. Салайаччыларга эпиэтэннэс туруорулуубута соптоох. Президеммит, Правительствобыт тыа хаһаайыстыбатыгар болҕомтолоро аччаата. Биһиги бөҕүөлэкпитигэр саҥа таас баанньык тутарга уолдьаста. Сир комитета сири чаанньайга биэриигэ үлэтин тэтимнэхтик ыытыан наада».

Харитонов П. П., баһыынай хаһаайыстыбатын чилиэнэ: «Биһиги курдук улахан нэйилиэк спортзала сабыллан турара сиэргэ баппат быһыы. Спорт хаалла, биир дааҥны күрэхтэһиигэ кыттыбат буоллубут. Сыныалан кинни аппаратурата эргэрдэ, маныаха олохтоох дьаһалта көмөлөһүөн наада. Бөҕүөлэккэ рынокка аҕыаахха».

Дьэ итти курдук Дириҥ бөҕүөлэгин олохтоохторо нэйилиэктэрин, улуустарын кыһалҕаларын тула кэпсэтиллэр, күннэҕи да, кэскиллээх да боппуруостарга саныаларын атастастылар.

А. МИХАЙЛОВ.

Депутаккa кандидаттар истиилэригэр

Убаастабыллаах депутаккa кандидаттар! «Саҥа олох» редакционнай-издательскай холбоһук бу күннэргэ эбии быыбар иннинээҕи агитациялыыр аналлаах матырыйаалларгытын дуоҕабар быһыытынан бэлэттиир. Эпиэхэ үсүлүөбүйа тэрийан, быыбарга диэри хаалбыт кэмнэ хаһыат хос илистэрдээх (анкеталардаах) тахсыаҕа.

Матырыйаалар барылара кандидаттар көҥүлүүр болохторун кытта сөбүлэһиннэрэн таһаарыллаллар. Сорох депутаккa кандидаттар хаһаакка бөҕэттэммит толобуурдарын оноро илистэрин саҥатабыт уонна ону бу күннэргэ ыыллэрбэтэхтэриэ, киналэргэ аналлаах агитациялыыр матырыйааллары бэчэттэнэхтэрэ суоҕа диэн сэрэтэбит.

«Саҥа олох» РИХ.

АМАРАХ САНААЛАНЫЫ ТЕЛЕМАРАФОНА

Ахсынньы 7 күнүгэр Чурапчы салгынньытиилээҕи «Березка» үөйүаанна ньиҥилгит оҕолорго аҥыллыбыт реабилитационнай ньиҥнэ көмөҕө аналлаах улуус дьаһалтатын тэрийиитинэн «Маарынчаан» телестудиянан амарах саҥаланыы телемарафона ыытылынна.

Бу дьаһалта тэриллэр, биирдиилээн дьоннор хаптоохтук кытыныылар. Оҕо курдук, улпотребсоюз (Платонов Г. С.) 2 мол. солк., эмиэ бу тэриллэ профкома (Матвеева М. Н) 1 мол. солк., Чурапчы орто оскуолата (Коркин В.Н) 1 мол. солк., «Полет» маҕаһына (Ермолов В. Н) 1 мол. солк., «Березка» үөйүаана үлэһиттэрэ (Никитина Н. К.) 220 тыс. солк., предприниматель Колесов К. К. 1 мол. солк. биэрдилэр. «Кэскил» үөйүаана (Захарова С. М.) оонньуурдарынан, «Саҥа олох» РИХ (Попов Г. Г.) бородууктанан, үөрэнэр тэриллэриэн көмөҥ оҥордулар.

«СО» корр.

Государственное Собрание (Ил Түмэн) Республики Саха (Якутия)
Палата Представителей Государственного Собрания (Ил Түмэн) Республики Саха (Якутия)

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

О ПЕРЕСЕЛЕНИИ НАСЕЛЕНИЯ ЧУРАПЧИНСКОГО РАЙОНА В БУЛУНСКИЙ, ЖИГАНСКИЙ, КОБЯЙСКИЙ РАЙОНЫ В 1942—1947 ГОДЫ

Палата Представителей Государственного Собрания (Ил Түмэн) Республики Саха (Якутия) ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Признать насильственным переселение населения Чурапчинского района в северные Булунский, Жиганский, Кобяйский районы в 1942—1947 годы.

2. Поручить Правительству республики рассмотреть вопрос о ходе исполнения постановления Совета Министров Якутской-Саха ССР «О частичном возмещении материального и морального ущерба, причиненного социально-экономическому развитию Чурапчинского района от переселения в годы Великой Отечественной войны 1941—1945 г. г.» от 18 марта 1991 года № 138.

3. Опубликовать постановление в республиканских газетах «Якутия», «Саха Сирэ».

4. Постановление вступает в силу с момента принятия.

И. о. Председателя
Палаты Представителей А. ВЛАСОВ.

г. Якутск, 27 ноября 1997 года
ПП № 558-1

ДЕПУТАТТАРДААХ БУОЛАММЫТ

Быйыл күҥүн хоту көҕөрүллүү 55 сылын хуолуутугар анаммыт декаданы түмүктүүр улуус иннигэр буолбут кэрэктэбил мунньахха нэйилиэктэртэн киирбит делегаттар—көҕөрүллүү кыттыылаахтара «Чурапчы оройуона Аҕа дойду сэриитин сылларыгар көҕөрүүтүн социальнай-экономическай сайдыытыгар ылбыт материальнай уонна моральнай хоруйуларын сорох оттун чөлүгэр түһэрии туһунан» диэн Саха ССР Министирдэрин Советын 1991 сыл кулун тутар 18 күнүнээҕи 138 №-дээх уураах тахсан көҕөрүллүү кыттыылаахтарыгар кэккэ чэпчэтиилэри оторбутун ахтан туран бу уураах сорох пуунньаҕа туолбатын бэлиэтээбиттэрэ. Мунньах иннигэр сүүрбүлэриэн 6 пуунньах уураах ылыммыта. Итинэн чопчу биир бастакы пууну ылар буоллахха, «Россия Коммунистическай партиятын Саха республикатаах комитетын бюротун 1991 сыл тохсунньу 29 күнүнээҕи уураах партия уобластаах комитетын бюротун 1941 сыл атырдьах ыйын 11 күнүнээҕи 231 №-дээх «Чурапчы оройуонун колхозтарыгар сыһыаннаах дьаһаллар туустарынан» диэн уураах көтүрэн баран дьигиэрэх политическай сыанабылы ити уураахха оторботоҕуман, СР Президенэ М. Е Николаевтан, СР Государственнай Мунньаҕыттан (Ил Түмэнтэн), СР Правительствоттан Чурапчы оройуонун колхозтарын күүс оттунан хоту көҕөрүүгэ соптоох политическай сыанабылы ити уураахха оторботоҕуман, СР Президенэ М. Е Николаевтан, СР Государственнай Мунньаҕыттан (Ил Түмэнтэн), СР Правительствоттан Чурапчы оройуонун колхозтарын күүс оттунан хоту көҕөрүүгэ соптоох политическай сыанабылы оторуоллоругар кордоһорго» диэн этэ. Бу уураахха ыйыллар дьаһаллары былаас үрдүк органнарыгар туруорсар бастайаннай комиссияны 9 кэбиттэн составтаах тэрийэн үлэлэтэргэ быһаарбыта, бу комиссия председателиэн улуус дьаһалтатын баһылыгын солбуйаччы Н. Д. Поисеева анаабыттара.

Биһиги бүгүн бу комиссия үлэтин улаханнык ветыынан, биирдэн, кырдьык кыайарын, соптоох сыанабыл, сыһыан олохтоноругар былаас үрдүк органнарыгар биилиилэн бу тахсыбат уураах сатыыллыгын үлэлэбит дьоммутугар махтанан турабыт, Николай Дмитриевичтэн эрдэйах боппуруоһу быһаран, чопчулаан биэриигэр кордостубут. Онуоха кини маныы кэпсээтэ:

—Бастатан туран, улуустут урукку вас-туор сыларга көрсүбүт эрэйэ-муҥа, кыһалҕата, мир сүүтүгэр дьох кэмэ, кырдьыга дааҥны, трагедия буоларын улуустут олохтоохторо билбэт буоллахтарына ким билиэй?

Бу уураах тахсыытыгар биһиги биир дойдулаахпыт, кэрэ кэбиҥ, барыы билэр Афанасий Петрович Иларионовпут кэмнэтэ сүбэлэ улахан этэ. Кини, СР Государственнай Мунньаҕа таһаарар сокуоннарын сүрэҕин иртэтэнан аҕаран үлэлэбит, сокуон айыллар ньиҥатыгар үрдүк аптарыытыттаах киһи, сүбэтэлкэтэ улахан ыйаанньыннаах. Ил Түмэн Республика палататын депутаттара М. Д. Гуляев, Н. Н. Бояринова, А. Н. Жирков, Чурапчы солгоҥньытин дьаһалтатын баһылыга А. Р. Сартыдаев, «Саха» национальнай ньиҥиннэрэр-кордоорор корпорация генеральнай директорын солбуйаччы А. С. Птицына түмсүүлээх, дьулуурдаах үлэлэрин, ыытыннарыыларын, ыытыктаах дьаһаастабылларын түмүгэр ситиһиллиннэ.

Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕын (Ил Түмэн) БЭрэстэбиитэллэрин палататын 35 №-дээх Чурапчы-Таатта быыбардыыр уокуругар депутакка кандидат БОЯРИНОВА Ирина Николаевна

1953 сыллаахха Таатта оройуонугар Баайаҥа нэһиилэгэр төрөөбүтэ, Москватааҕы юридическай институту бүтэрэн юрист-правовед идэтин ылбыта. Кэргэнэх, биир уол оҕолоох. 1971 сыллан Алексеевскай оройуонтан райпоҥа секретарь-машинистка. Госстрах аҥа, государственнай архив младшай научнай сотрудника, 1984 сыллан народнай депутаттар Алексеевскай оройуоннаах ситэриилээх комитетын инструктора, тэрийэр-инструкторскай отдел сэбиэдиссэйэ, райисполком секретара, правовой отдел сэбиэдиссэйэ.

1994 сыллтан Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕын (Ил Түмэн) Бэрэстэбиитэллэрин палататын народнай депутата, палата секретара. Сокуоннаска, государственнай былааска, тас политикаҕа, аграрнай реформаҕа, сир политикатыгар, сиртэн хостоһор баайтан уонна экологическэ комиссиялар чилиэнэрэ.

Депутат Бояринова И. Н. үлэтин түмүктэрэ

Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕын (Ил Түмэн) Бэрэстэбиитэллэрин палататынан 1994 сыллтан барыта 88 Сокуон ылыллыбыт, ол иҥэтэр 3 конституционнай уонна Саха Республикатыгар олохтоох государственнай былаас органнарын. Ил Түмэн, Правительство туһугар Сокуоннар. Итинник таһыгар бюджет тутулун, государственнай бас билиини салайыы, административнай-территориальнай тутул, сир туһулун уонна сир тутулун сулуустаатын, ураты хаҥыстаах айылҕа территорияларын, оҕо быраабын, тыа сирин социальнай-культурнай эйгэтин специалистарын социальнай ойоохун, республика ветераннарыгар эбии чэпчэтиилэр, үлэ толобуругар ' атын хаамыыны үрдэтии бороҕэгин, учуутал, ҥөрэхтээһин, архив, музей, кинематография туһугарыгар, о.д.а. Үрдүк Совет ылыммыт 8 сокуоннарыгар, 3 ураатыр, уларытыылар, эбиилэр киллэрилиннилэр.

Российскай Федерация государствота ылыннар 44 Федеральнай сокуоннарыгар законодательнай инициатива, 10 атын оҥоһуллуннэ.

Депутат инвестиционнай бюджет сокуонун биэрэтиитэ быыбардаммыт улуустарыгар тутуу объектарын титулга киллэртэриигэ туруорустэ.

Маниыстэрги комиссия:

—Амма улууһугар Болугуурга 320 миэстэлээх таас оскуола, Аммаҕа таас больницаа, Аатын—Эмис суолун тутуута;

—Таатта улууһугар Ытык-Күөлгэ 844, Уус-Таттаҕа 264 миэстэлээх таас оскуолалар, 32 квартиралаах олорор дьиэ, Тыарабаҕа спортзал, арочнай гараж уо. д.а. тутуллуулардыгар;

Уус-Майа улууһугар Уус-Мильгэ 140 миэстэлээх оскуола, Уус-Майаҕа таас больница тутуллуулардыгар. Быччат идэ ылыытыгар бочуоннаах үлэни ыытта.

ПРОГРАММАТЫН СҮРҮН ХАЙЫСХАЛАРА— БАРЫТА КИҺИ ТУҺУГАР

1. Тыа сирин олохтоохторун социальнай-экономическай өттүнэн көмүскэһии. Тыа хаһаайыстыбатын бороҕуулуйатыгар бириллэр дотация сокуонунан көрүллэр бюджет дохуотуттан тутулуга суох буолуохтаах. Онтон таһаарар бороҕуукэуйаны батарыыны государство мэктиэлиахтээх.

2. Инвестиционнай бюджекэа быыбардаммыт улуустарын туруорсубут тутуулларын титулга киллэрээрин.

3. Оттукка, электроэнергияҕа тыа сиригэр чэпчэтиилэрин ситиһии.

4. Нолуок политиката тыа сиригэр оттоһуллар табаарынай производствоны чэпчэтиллиэхэ көҕүлүүхтээх, кыра уонна орто бизнес сайдыытыгар кыах биэрэн, тыа сиригэр үлэ миэстэтин тэрийии.

5. Тыа сирин интеллектуальнай потенциалын хаҥыстыыр сыалтан ҥөрөх, эмп, культура эйгэлэригэр үлэ миэстэтин аччатыыны тохтоторго.

6. Тыа сирин олохтоохторун хамнастара, пенсиялара, пособиелэрэ олох аллараа кэмнэйиттэн үрдүк буолуохтаах.

x x x

Политикаҕа:

—Саха сирин барыа олохтоохторугар куттал суох буолуутун. Конституционнай көрүлэр бырааптарын хаҥыстааһыны хаамчыйыыга, сокуон иннигэр барыа тэҥ буолалларын иҥин барыа депутаттар холбоһон үлэни ыытталларыгар биирэ үлэлэһии.

Экономикаҕа:

—тыа сирин олохтоохторун социальнай-экономическай өттүнэн көмүскэһии;

—тыа хаһаайыстыбатыгар дотация сокуонунан олохтоох сыллааҥы бюджет дохуотуттан тутулуга суох сокуон быһыытынан сыл ахсын бириллэр иннитин ситиһии;

—тыа хаһаайыстыбатын бороҕуулуйатын батарыыгынтрактация систематын киллэрии, тыа хаһаайыстыбатын бороҕуулуйатын өтөрөн таһаарааччы государствонан мэктиэлээрин ситиһии;

—сири кэҕьүүстээхтик туһаныы бөҕүрүөһүн дириҥник ҥөрөтэн, научнай торуккэ олоҕуран, тыа сирин кэйилиэньэтэ туһанарыгар кыаҕы биэриини сөптөөхтүк туруоран, олохтоох кэйилиэньэлэр сокуонунан мэктиэни өтөрөрө үлэни ыытыы;

—тыа хаһаайыстыбатыгар сири өтөруута, тиэйэр-таһар үлэҕэ тутуллар технималар атыылаан сыаналара аһара ыараабытынан, баар технималар үөскүлэрэ эрэйэн өрөмүөннэрэ кыайтарбатынан, улуустарга МТС-тары тэрийэн уонна кинилэри салгыы сайыннарар бөҕүрүөһү олохтоох киллэрийиэ үө көрүллүүтүгэр туһаныллаах министерстволары, тэриллэлэри ыытта үлэни биирэ ыытыы;

—тыа сиригэр миэстэтигэр тыа хаһаайыстыбатын бороҕуулуйатын астаһыныгга (переработкаҕа) сөптөөхтоох аччыгый кыаллаах технологиялары булан

маассабайдык олохтоох киллэрэргэ туһаныллаах тэриллэлэри ыытта үлэни ыытыы;

—сыл аайы тутуулуу ыытыыга аналар инвестиционнай бюджет көрүллүүтүгэр депутаккка туруорбут улуустарын ыһыллаларын, туруорсуулларын өйөөһүнэ ахсаабакка үлэлэһии;

—тыа сиригэр тэриллибит алмаанын кырыылыыр заводтары, онуу тэҥэ биирдиилээн алмаанын кырыылаһыыга үлэлиир дьоону, кинилэр үлэлэрин воруот хаһаайыстыбатын биир сана салаа үлэтин быыстыынан көрөн, аҕаҕар турарыгар Правительство өттүттэн чопчу көмөнү оҥорорутар туруорсуу, үлэлэһии;

—нолуок политиката кини үлэтин, табаарынай производствоны өтөрүүнү көҕүлүүр хайысхалаахтык өтөһуллаларыгар үлэлэһии;

—тыа сиригэр үлэлиир миэстэни таһаарар сыалтан кыра уонна орто бизнеһи тэрийиигэ нолуок сокуонутар чэпчэтиилэри киллэриини туруорсуу;

—ҥөрөх, эмп, культура уонна бюджеттан үбүлэнэр атын тэриллэлэр үлэһиттэрин сарбыйыыны сыһыанан анаары;

—оттукка, электроэнергияны туһаныыга тыа сиригэр чэпчэтиилэри көдөрүүнү туруорсуу.

Социальнай политикаҕа:

—Саха сирин олохтоохторугар биллэрии баар барыа социальнай чэпчэтиилэри, мэктиэлээһиннэри оҥоруохаалларыыны парламеннаан туруорсуу;

—пенсионердарга стаһы аҕыыга хотугу сиргэ үлэлиир дьонгго туттуллар бороҕэгин уларытыыны уонна хотугу надбавкалары толоһуну Госдумаҕа тохтотор туһунан Россия Правительствотын туруорсуутун сыһыанан аҕаан, хотугу регионнарга туттулла сылдьар пенсиянны биэрии бороҕэгин оҥоруохалларга туруорсуу;

—оҕо пособиеларын, компенсационнай төлөбүрдэри, соҕотох уонна элбэх оҕолоох ийэлэргэ чэпчэтиилэри оҥоруохалларыыны туруорсуу;

—Саха сирин үлэһиттэрин хамнастарын, пенсияларын, пособиелаах алын кэмэйэ прожиточнай минимум таһымыттан итэҕэйэ суох буолларын туһугар утумнаах үлэни күүскэ ыытыы;

—эбаһаатыныгэ босхо ҥөрөхтөһүнү, үрдүк уонна орто аналы ҥөрөхтөргө олохтоох кэйилиэньэ босхо ҥөрөнитин, онно көрүллэр бюджет үбүлэһиннэ үрдэтиини туруорсуу.

—хас биирдии кини дорообуйа хаҥыстабылын өтөлөрүнэн босхо туһанылларын хаамчыйыыны туруулаһан көмүскэһии;

—олохтоох кадрдары бэлэмнэһиигэ, оҥоруу ҥөрөхтөхтө киллэриигэ, бүтэрбиттэри үлэҕэ аттаран туруорууга саҕаламмыт үлэни сайдыы ыытыы;

—айылҕа хаҥыстабылыгар үлэни салгыы былаанныахтыы ыытыы.

ОБЩЕСТВОҔА БЫҺААРАР КҮҮС

Россияҕа, Саха сиригэр дьахталлар общественнай-политическай хамсаһыннарга кууһуурэн, тэнийэн иҥэр. Российскай Федерация Правительствота 2000 сылга диэри дьахталлар баалҕаннаалларын туһугарааҕы дьаһалларын национальнай былааннарын ылыммыта.

Саха сиригэр дьиэ кэргэн, дьахталлар проблемаларыгар уонна демографическай политикаҕа Президент иҥиэн комитет тэриллибит. 1993 сылтан ахсынньы үһүө оробуларыгар Ийэ күнэ ыытыллар. Дьахталлар республикаҕаа сабыыстарга элбэх эрэллээх үлэни тэрийэр.

Оҥ эрэгэр республика дыылаатын быһаарсар улахан политика эйгэтигэр. Госдумаҕа уонна атын да федеральнай органнары ыытта тэҥнэтэхэ, дьахталлар Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕа (Ил Түмэн)—республикабытыгар былаас саамай үрдүк политическай органа. Онуоха Республика палататыгар үс, Бэрэстэбиитэллэр палаталарыгар иккі дьахтар баар. Онтон сахата биир эрэ—Чурапчы-Таатта уокуругуттан турбут эйгэни кандидакыт Ирина Николаевна БОЯРИНОВА.

Кини саҥа үйэ, демократия кэмигэр талыллыбыт бастакы мигирдьиилаах Ил Түмэнгэ аайан эрэр түөрт сылга буһуу-хатыы политическай оскуолатын аста, правовой государство торуттэнитигэр дьоһуннаах хардыыны оҥорууга, сокуоннары айыыга, чочуйуурга, ылыныыта ашаҥ ҥөрэхтээх юрист быһыытынан саамай актыыбынайдык улэлэстэ, секретарынан талыллан палата үлэтэ туруктаах уонна тэрээһиннээх буоларын хааччыйарга кырата суох оруоллаах. Ирина Николаевна—парламент аппаратыгар профсоюз месткомун председателэ.

Саха дьоно төрүт-уус тоҕуоруһан олорор сирдэрин—Чурапчы, Таатта улуустарын бары быыбардаччылара, күнү дьүөгэлэрбит, ийэлэр, эбэлэр, эдьиийдэр, балыстар, сиэн кыргыттар, кэлэри турар быыбардарга бука барыа кохтоохтук кыттан, тэрийэн, дьону түмэ тардан, Бэрэстэбиитэллэр палаталарыгар үс кандидаттан соҕотох дьахтары—Ирина Николаевна Бояринованы ойоон уонна кини туһугар куоластаан диэн эрэлбитин биллэрэн эҕэрдэбитин эйэхэ тиэрдиэхпитин баҕарабыт.

Дьахтар-парламентарийы талан, республика пэнилэнньэтин баайыар оттун ылар дьахталлар, ийэлэр, оҕолор социальнай өттүнэн көмүскэллэх буолуулларын, кинилэр интэриэстэрин арааччылыыр саҥатан-саҥа сокуоннар тахсыыларын, Бэрэстэбиитэллэр палаталарыгар И. Н. Бояринованы хос быыбардаахтыгыт сиэрдээх утумнаһыны ситиһиэххит.

Эйэхэ дьолу-соргуну, барыа үтүөнү баҕара хаалыыбыт: Саха АССР Верховнай Советын Президиумун 60—80 сылларгаа Председателлэрэ А. Я. ОВЧИННИКОВА, Е. Е. ГОРОХОВА, Л. Н. ГРИГОРЬЕВА. Бу ыҥырыыга барыыбыт аанньытыттан илии баттыыбыт: Е. ГОРОХОВА.

КЫЫСПЫТЫН ӨЙӨӨН!

Конституционнай суукка судьуйалыы сылдьан, Харбалаах чоҕун разрезын дьалатынан сибээстээн Ирина Николаевна Бояринованы ыытта билсэн турабын. Онно элбэх тиритиилээх үлэ кэнниттэн дьыаланы кыайан туралларын. Кини биирдэ депутат буолан биир комитекка үлэлэтибит. Ирина Николаевна туспа суоллаах-иистээх, күүстээх позициялаах депутаттарга киирсэр. Юридическай ҥөрэхтээх буолан, кини ыытта үлэлиргэ чэпчэки. Сокуоннас комитета саамай суолталаах палата ылбыт сокуоннарын ангарын ылларда. Маанна Ирина Николаевна актыыбынай ыыттыыта улахан төлүү буолан.

Дьонгго-сэргэҕэ сыһыана үчүгэй, аламаҕай. Улуустарын дьаһалталарын үлэһиттэрэ, быыбардаачыларга быыстала суох кэлэ туралларын. Кабинета куруук дьонмордоох буолар. Улуустарын боппуруоспарын быһаарсан сүүрэ-көтө, тирэҕэ-хорута сылдьарын өрүү көрөбүн.

Палата үлэтэ уратылаах (специфическэ). Кворум боппуруоһа ыстаанах буолан, депутаттары ылбычча улуустарыгар ыыталлар. Депутат профессиональнай торуккэ үлэлиир буолан, сүрүн үлэлиир сиргэ—палата. Онон кини хайдах үлэлиирин туһунан сибидиэньэни сүрүннээҕи палата депутаттара биириэхтээхтэр.

Түөрт сыл биирдэ үлэлээн кэмнитин-туохнутун биластыбыт. Ирина Николаевна ыраах, аҥаас, дьиэбэтэ-хообото суох. Сессия үлэтигэр бастайаанный болдьоҕо суох. Депутат.

Ирина Николаевнаны тоҕо туһааччы, депутат буоларын өйүүргүт улуускутугар да, республикаҕа да туһалаах буолуо эбэ.

Убаастабылы кытта ССРС мангнайгы ыҥырыылаах Үрдүк Сэбиэтин депутата, Ил Түмэн народнай депутата, сокуоннаска, былаас органнарыгар, тас сыһыанныыларга комитет председателэ, Горнай улууһун бочуоттаах гражданина, «Бочуот Знака» орден кавалера Макар ЯКОВЛЕВ.

Олох сыыстарыаххыт суоҕа

Улуус Мунньаҕар Новгородовтаабы быыбардыыр уокурукка депутаппа кандидатынан туруоруллубут ПЛАТОНОВ Герасим Степанович 1950 с. бэс ыйын 1 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтигэр-рабочай дьаҥ кэргэнэ тэрилтэ тэриллибитигэр аҕата уол баара-суоҕа үстэҥнэр оҕолоох, үс оҕо ахсардас ийэлэрин ситиспиттэр хаалбыттара. Ийэлэрэ Анастасия Новонна Чурапчы орто оскуолатыгар дьаҥ суруйааччынан үлэлиир.

Кыраайы Гера 1957 сыллаахха саҥа аҕыллыбыт интернат-оскуолаҕа «нулевой» кыласка үөрэнэ киирбитэ уонна 1966 сыллаахха ахсыс кылааҥы иаар «4» уонна «5» сыаналарынан үөрэнэн бүтэрбитэ, салгыы Чурапчы орто оскуолатыгар ситиһиилээхтик үөрэммитэ.

Оскуолаҕа үөрэнэр сылдарыттан спордунан дьулуһан туран дьарыктаммыта. Оччотооҕу тренердэр—остуол теннисчитэр Захарова Василий Петрович, волейболга Ефремов Иван Иванович дьаныкардаах үлэлэрин түмүгүгэр Герасим Саха АССР оҕолорго сүүмэрдэммит хамаандатын чемпионнуурутар олук уурсубута. Теннискэ бастакы, волейболга иккис спортивнай разрядтаах. Улууска остуол теннисчин федерациятын председателинэн ситиһиилээхтик үлэлээбита.

1968—1971 сс. Муоратаабы-Байыаннай флокка сулуусаламмыта, подъезднык, бастакы ыстатыйдаах старшина званиелаах. В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылыгар анаммыт байыаннай үөрэтии кыттыыстаҕа «За дальний поход» жетон кавалера.

Армиятан кэлэн, дойдутугар тутууга үлэлээн, IV разрядтаах тутаачык идэтин баһылаабыта. Олоххо актыыбынай позициялаах уолу таба көрөннөр, партия Чурапчытаабы райкома Эрилик Эристин аатынан колхозка комсомольскай тэриллэ иккис секретарынан үлэлэтэ тайаарбыта. 1973 сыллаахха райпотребсоюзка рабочайынан киирбитэ. Үлэлэн-үөлүнү үөрөнөн 1979 сыллаахха Дьокуускайдаабы кооперативнай техникуму; 1982 сыллаахха Дьокуускайга ревизордар курстарын, 1989 сыллаахха Новосибирскайдаабы эргиэн институтун бүтэрэн баран, Россия эргиэнин туйгуна знактаах. 1993 сыллаахтан улиэтребсоюз бырабыланньатын председателэ. Потребсоюз үлэтин кэмэйиэн, ньэйилиэннэ баһыйар арааттан хабарыынан, улуус бюджетыгар үбү киллэрэр ыраатыттан улуус бэрэ сааннай бодоҥ тэриллэтэ. Эмиэ ол курдук улуус дьонун-сэрэхтэн аҥыынан-таҥалыынан, олоххо-дьаһахха туттуллар табаардарыынан хаамчыйыыга бастакы уочараттаах эпиэтиннэһиҥ сүтэр. Бу салайаччы кинитэ дьиҥ-чахчы үлэһит буолуулуу, салайыыны иниэгэс оҥорууну ирдиир. Герасим Степанович сүрүн болҕомтотун производствоны саҥыннарыыта, материальнай-техническай базаны бөҕөргөтүүгэ, эргиэн барыы саҕаларын рынок усулуобуйатыгар сөп түбэһиннэрэн тэрийиигэ, ороскуоттары аччатыыга туһаайда, оны хаамчыйар албах оруттоох үлэни ыытта. Ол курдук, кэнники икки сылга мотельнай хаһаайыстыба, сүүньүнэн, сагардыыныы. Одьулуунна, Хайахсыыкка саҥа бөҕөриилэр үлэҕэ киллэрилиннилэр, Сылаатта, Алаҕарга реконструкцияланнылар, Мыйдаҕайы БөҺигэр саҥа маҕаһыын баар буолла, улуус кириигэр саҥа хонтуора үлэҕэ киллэриллэрэ турар. Специализированнай макароннай, кондитерскай уонна хлебный оҥорор сыахтар аҕылыннылар.

Улиэтребсоюз материальнай-техническай базата ордук улуус кириигэр, мэлтэҕэ, эргэрбитэ кэнн хараҕар бырааҕыллар. Маны өрө тардыыга үтүмнэах үлэ ыыллар. Ахсардас быйыл Өтохтоох арочнай муостата кемнэнэн хаалбаҥы сылаҕар сарай тутулунна, итинник эрдэ Төлөй, Дириҥ маҕаһыыннара ситиҥитуркаланнылар. Хатылы, Одьулуун маҕаһыыннара, Чурапчыга «Юбилейнай» маҕаһыын туһаҕайдык кыраскаланнылар. Бу барыта салайаччыттан албах толкуйу, үн-хаачы кырыымнык хамнаҕар будуҥас-талыҥас буолуулуу, үлэһиттэри түмэ тардыыны эрдэтэр.

Герасим Степанович ханнык да дуоһунаска үлэлэтэр, улуус дьаһалтатын, тэриллэлэр салайаччыларын ыытта уонсай тылы буолан, ньэйилиэннэни бастакы тутан, утуоттаан үлэлиир үчүгэй хаачыстыбалаах. Хаппас хастыы да ый кэлбэккэ, үтүө дьаҥ кэргэни кынчыйарын барыы билэбит. Маннык марахан нэмнэ, төбө да бөҕэтин тэриллэтиигэр охсуулаах буолуоҕун биллэр, улиэтребсоюз салаатата ыаллыы улуустарын бастакынан дьон маҕаһыынтан ыскыйбэхиэнэ, толуонунан аҕыырын хаачыйбыта. Ахсардас нөҥө уларыйыт, билиитин бөҕөтө улахан дьаҥ кэргэн баһылыга буолан, ыырдьаҕастар, кыаммыттар, албах оҕолоохтор кыһалҕаларын үчүгэйдик өйдүүр, кинилэр туруорсуулларын, кордоһуулэрин ыгыллар эрэ буоллар быйа тыммат, кемнэлиэ, быһаарса сатыыр.

Итинник хаачыстыбаларын билэр да буолан, быыбардаачылар Герасим Степановичы Чурапчы сельсоветын депутатынан иккис дьыырыыга быыбардаан итэҕэли суктэрбиттэрэ. Улуус Мунньаҕар депутатынан талыллар түбэлтэтигэр даҕаны итэҕэли түһэн биэриэ суоҕа диэн эрэнэрэ төрүөттэр толору баллар. Кандидат үлэтин сүрүн хайысхалара, иннинэ былааннара да ону кэрэхсэнилиэр:

1. Улуус ньэйилиэннэтин норуот туттар табаардарыынан, аҕыынан-үөлүнэн хаачыйыыны салгыы сайыннарыы, көҥэтии.

2. Бэйэ оҥорон таһаарар бородуукуйаларын—хлебы, кондитер, макароннай, булочнай оҥоһуктар хаачыстыбаларын туһугар, оҥоһуллар кэмэйин улаатыннарыы.

3. Общественнай аҕылык салаатын сайыннарыы, ордук кондитерскай оҥоһуктары оҥорон таһаарыыны улаатыннарыы.

4. Чурапчы сэлиэнньэтин бөҕөрүнэтэ эрэгэрбитинэн, кэлэр сылтан бэйэ үбүнэн бөҕөрүнэни тутуулуу саҕалааһын, булочнай сыаҕы реконструкциялааһын, көҥэтии.

5. Атыылаһар табаар, оҥорон таһаарар бородуукуйа сыаната үрдээбэтин ситиһии.

6. Мурун Тыымныйаҕа саҥа маҕаһыыны тутарыы.

7. Ньэйилиэннэ кыаммат арааттын, ветераннар, инвалиттэр уонна эдэр ыччат питэрээстэрин көмүскээһин.

8. Улууска тыа хаһаайыстыбатын бородуукуйатын оҥорон таһаарыыны улаатыннарыыга, ону батарыыга кыттыыны ылыы уонна үлэлэһиҥ.

9. Улууска үн-хаачы эргиэрин сайыннарыыта, бородуукуйаны оҥорон таһаарар предпринимателлэри уонна бизнисмэннэри дьөмүрдүү кытта үлэлэһиҥ.

10. СР Президенэ, Правительствота эргиэн сайыннарыыта туһайыллыбыт бары дьаһаллара улуус ньэйилиэннэтин интэриэһигэр үлэлиллэрин ситиһии, бу бошкуруоска эргиэн бары структуралары үлэлэрин сүрүннэһии.

11. Чурапчытаабы республикатаабы спортивнай оскуола туһугар үбүлэһиннэн, оскуола администрациятын кытта аҕыынан-үөлүнэн, о.д.а. хаачыйыыга дуоҕабарынан үлэлэһиҥ.

Көстөрүн курдук, иннинэ хабах үлэ күүтэр, олор толоруллуулэрин туһугар былаанныах үлэ толкуйданыллыыбыт.

Герасим Степанович олоҕор оруу кэскилэ, иннинэ дьулуурдаах. Оскуола—техникум—ордук үөрэх, рабочайдар саҕалаан тэриллэ салайаччыттар тиийэ үүнүү... Туох олох опыта, дьулуурдаах буолуу кинэхэ толору баллар. Норуот итэҕэлин ылыаҥына, өссө дьаһыныаахтын туһаарыгар сыарбахтаабыныт.

Платоновтар—уон оҕолоох улахан дьаҥ кэргэн. Кэргэнэ Людмила Дмитриевна Россия эргиэнин туйгуна. Оҕолоругар улаханнара Дуня—товаровед, Уус-Таатта үлэлиир, кэргэнэлэх, икки оҕолоох. Владик—товаровед-коммерсант, «Сахавнешторг» үлэһитэ, Настя Улан-Удэтаабы тыа хаһаайыстыбатын академиятын IV курсун студентката, Люба—үһүс категориялаах юрист, Чурапчы нарсудугар үлэлиир, кэргэнэлэх, бир оҕолоох. Люда—СГУ экономическай факультетын IV курсун студентката, кэргэнэлэх, оҕолоох, Наташа Дьокуускайдаабы кооперативнай колледж IV курсун студентката. Гера—СГУ иһиэн үлэлиир республикатаабы физико-математическай оскуола VIII кылааһыгар үөрөөр. Саша XI, Алеша X кылаастарга үөрэнэллэр, кырдьаҕастар детсад киһитэ.

Туох да күүрбэтинэ суох ууспут кэмнэ олоробут. Президент, Правительство ыытар социальнай-экономическай политикаларын кэмнэр иилэ хаба тардан ылан өйдүү охсуу, өтө көрөн сөптөөхтүк дьаһаныы, олохтоох дьаһалтаны кытта сөгүлэһүү, үлэни бирэ саҥаан тэрийии ураты наадалаах. Субу кэмнэ дьоннөрүн, тэриллэ интэриэнин ситиһиилээхтик көмүскээһин суоллата улахан. Оччо сөп түбэйэр дьоҕурдаах, дьулуурдаах бүгүн эйэхэ кэҥэнэр киһибит Герасим Степанович Платоновтан. Киин Улуус Мунньаҕар депутат буолар түбэлэтигэр улуус ньэйилиэннэтэ туһаныллыа эрэ.

ЛИСТИКОВ Андрей Павлович,
депутатыгар кандидат итэҕэллээх киһитэ. Аҕа дойдуга үтүөлэрин иһин медаль кавалера, үлэ ветерана.

Ахсыннны 28 күнэ — СР Государственнай Мунньаҕын (Ил Түмэн) депутаттарын быыбардыыр күн

КУОЛАСПЫТЫН В. А. ГОГОЛЕВ ИҺИН БИЭРИЭҔИҢ!

Улуус Мунньаҕар депутатыгар кандидатынан Чурапчаабы 27 №-дээх быыбардыыр уокурукка Чурапчы бирэ эдэр, кэскиллээх специалиһа, интеллигенция арааттын бирэ достойнай бэрэстэбилэ, улуустаахтан балыыһа хирургическай отделениетын начаа Василий Андреевич ГОГОЛЕВ турбутун үөрэ, астына иһиттибит. Биһиги билэрбитинэн, Улуус Мунньаҕын депутаттарын ортолорутар бирэ да эмиэ үлэлиэ суох.

Василий Андреевич Чурапчы төрүт олохтоох ыччата, Бу Чараҥнаабы түөлбэҕэ төрөөбүт-үөскээбит киһи, олохтоохтору үчүгэйдик билэр. Оттон үлэлиир сирэ эмиэ бу уокурукка диэн. Василий үлэтин «Сыһыл кемо» массыынатын суоппарынан саҕалаабыта. Оччолортон дьон кыһалҕатын, мараһах киһи эрэйин-муҥун чуостык ыгыммыта, салгыы врач идэтигэр үөрэнэн, балыстан иэмнэр дьон-сэргэ биллиэр, ытыктыыр эмчитэ буолла. Ыарыһахха олуо истиэнин сыһыаннаһарын, ис дуҥатыттан кыһаная эмтиирин, барыы ситэбэлин, биллиитин биһиги үтүөрэрбитигэр бэлэхтии астыынан бэлэхтибит. Ангардас аргыйдык саҥарарынан, сэмэйдик, ол эрээри бэйэтигэр эрэллээхтик туттарынан-хаптарынан, уурбут-тунут курдук эмчиэс тас кистүүтүнэн ыарыһаҕы бэйэтигэр тардар, үтүөрэтиэр күүс уган. Биһиэхэ эпиэрэссийэлэммиттэр «эмчиэн ыаллаҕына» туһунан астына этэллэр.

Хас биирдии киһи олоҕор хайдаан даҕаны балыыһа оҥотуҥан туһанар. Оттон улуустутугар, бары биллэрэ сылдьарбыт курдук, балыыһа материальнай базата аҥара мэлтэх, кайыллан эмтэнэр дьон-уот суох. Тоҕоостоох албах ыарыһах, үлэһит усулуобуйа мэлтэҕэттэн эрэйдэнэрэ буолуой?! Саҥа балыыһа тутуллар бошкуруоһа сан хаамыах курдук эрээри, өссө даҕаны влиибитинэн тутан, харахпытынан көрөн итэҕэйэхпит эрдэ курдук. Инникитин албах сүүрүү-көтүү, туруорсуу эрэйиллэр. Ол иһин улуустут бирэ үрдүкү быһаарар органыгар—Улуус Мунньаҕар депутатыгар биллиэн үлэлин-хамсыы сылдьар эдэр, кэскиллээх, бэйэтэ врач киһи талыллан үлэлиирэ буоллар, чуолаан, бу бошкуруоска хаһаанын тахсарыгар көмөлөөх буолуо этэ.

Василий Андреевич бэйэтэ бюджетнай тэриллэ үлэһитэ буоларынан, балыыһа, школа, детсад, культура тэриллэлэрин кыһалҕаларын өйдүүр, кинилэр туруорсар бошкуруоттарын өйүүр бырааптаах депутатыгар кандидат. Бирэгэ үлэлиир коллегаларын кинини бэрт тэхэй специалист буоларын таһынан киэн биллиэ-хаан-кэрдиэхтэх, олох-дьаһах барыы бошкуруоттарын дьоһуннаахтык быһаарсар киһи быыстынан сыаналамыллар.

Биһиги, киин балыыһа хирургическай отделениетыгар эмтэнэ сылдьачылар, Василий Андреевич Гоголевка уокурукка быыбардаачылары итэҕэйэн бэйэлэрин куоластарын биэрдэхтэриэ, сыстарыахтара суоҕа диэн саныыбыт. Депутатынан талыллар түбэлтэтигэр кинн улуус экономиката, олоҕо-дьаһаҕа сайдарын, түсэрин туһугар барыы кыаҕын, сатабылын, өйүн-санаатын уурар үлэлэһиэ диэн эрэнэбит.

Эмтэнээччилэр М. КЫЧКИНА, А. ВИНОКУРОВА
уо. д. а. (барыта 12 киһи иллэ баттаабыт).

Быыбар комиссияларыгар уларыйыылар

Быыбар комиссиятыгар кэннэрүүлэр:

3 №-дээх Болтоҥотооҕу быыбардыыр участок:

Васильева Елизавета Петровна—секретарь, пенсионерка.

Лебедева Мария Дмитриевна—чилиэн, ньэйилиэн дьаһалтатын специалиһа.

Эверстова Мария Николаевна—председатель, Культура дьиэтин директора.

Тарабукин Илларион Николаевич—чилиэн, Мэлдьэхси оскуолатын директора.

Быыбар комиссияларыгар эбии чилиэннэр

25 №-дээх киин быыбардыыр участок

Слепцов Николай Васильевич—чилиэн, улуустаабы үөрэх управлениетын специалиһа.

Попова Глафира Дмитриевна—чилиэн, Чурапчы бастакы сүһүөх оскуолатын учуутала.

26 №-дээх Мэарыкчаанныаҕы быыбардыыр участок:

Дьячковская Наталья Михайловна—чилиэн, обернасов делопроизводителэ.

Захаров Афанасий Афанасьевич—чилиэн, «Заречьеторг» ХЭТ үлэһита.

Ефремова Валентина Константиновна—чилиэн, улуустаабы потребсоюз атыыһыта.

21 №-дээх Мэлдьэхсиэннээҕи быыбардыыр участок:

Кузьмина Сарылана Василиевна—чилиэн, уһуйаан үлэһитэ.

СИР УОННА НОЛУОК

Сир уонна уу, обуур, үүнэр үүнүүлэй, оту тэнэ тыынар тыыныах кыыл-сүөл—Сахабыт сирин бай-куола.

Олортон сүрүн байбыт—сир. Сир учаастахтара тэриллэриэ дии, чаҕыйыай дьоҥҥо да бас билиэ, туһаныллыа эбэтэр арендаҕа бэриллиэхтэр. Саха сиригэр сири туһаныы төлөбүрүдэх. Өйөөктэрдэй буоллаллар:

—ыал аҥаын төлөнүүлэр сир нолуога;

—сири арендаҕа ылыы ньиҥ төлөбүр.

Сир нолуогун төлөөччүлэр сылга бэлэр от ыйын 1 күнүн дэстиэнка, нолуок расчетун нолуок инспекцията туһэриэхтэхтэр. Төлөбүрү төлөтөллөрүө от ыйын 15 күнэ уонна алтынньы 15 күнэ, бааһынай хаһаайыстыбалыргар; ыал хаһаайыстыбатын тэриллэриэхтэр ахтыныы 15 күнэ.

Нолуок кэмэ ыл хаһаайыстыбатыр сирдэриэхтэр бийиэ улууска 1 гектарга маҥан:

—бааһынаар 7900 сомк.;

—оттуур хадыаҕа 3480 сомк.;

—мэчиэрэй сириэхтэр 2990 сомк.,

—атын (бадараан, уу, обуур, талах) сирэ 90 сомк.

Бу ыардьыаны ыраастыыр кэрэ коэффициент туттуллар: 10 км диэрэк 1,2; 10-20 км 1,0; 20-30 км 0,8; 30 км ыраахтан 0,6. Тэриллэриэ ньиҥилэннэлэх нуун төлө кийиллэрэ кэрэ нолуок хомэйэ олохтоноор. Холбур. Чурапчы сэлиэнньэтигэр тэриллэриэ 1 гектар сир 1650000 сомк., ньиҥиэхтэргэ биир тэриллэриэ 750000 сомк. Ньиҥилэннэлэх нуун төлөгэр сир ыллаҕына. 1 гектара 100000 сомк.

Нолуок суммэтин ааҕыах иннинэ улууспаҕы сир комитетыгар нолок сир хомэйин ахсоох ыстыраннаах ыллыллар уонна нолуок расчетун төлөрөн нолуок инспекцията туһэриллэр. Расчет форматын «Саха олохо» редакциятэ-издательствотан холбоотуктан ылыахтар.

Бааһынай хаһаайыстыбалыргар нолуок расчетун төлөрүүлэргэ кэмэ холбур. Бааһынай хаһаайыстыбата 1992 сыл ааҥынаа 25 хүнүгэр тэриллэн 86,0 гектар сир ылбыт буоллун. Ол ыйыгар оттуур сирэ 34,3 гектар, маҥтан 21,1 гектара 15 км ыраах, ордуга 22 км ыраах. Нолуоктаан, мэчиэрэй сирэ 24,1 гектар буоллун, маҥтан 16,2 гектара 7 км ыраах, ордуга эмиэ 22 км ыраах баар. Үсүгүнэн, бадараанныах сирэ 2,1 гектар уонан ырааҕа 22 км тэйиччэ. Бу бааһынай хаһаайыстыбата 1997 сыл ааҥынаа 5 сылын туоллук. Сокуон быйыытынан, кэмэ кэлэн тутуллар сир ньыуогуттан босхолонор бырааба бүтэр. 1997 сылга сири кэмэйэ улэлиэхтэх. Бу түбэлтэҕэ нолуок суммэтэ маннык аҕыллар:

1. **Оттуур сирэ**

21,1 гектар х 3480 сомк. х 1,0=73428 сомк.

13,2 гектар х 3480 сомк. х 0,8=36749 сомк.

Барыта 34,4 гектарга 110177 сомк.

2. **Мэчиэрэй сирэ**

16,2 гектар х 2990 сомк. х 1,2=65302 сомк.

5,9 гектар х 2990 сомк. х 0,8=14113 сомк.

Барыта 24,1 гектарга 89415 сомк.

3. **Аҥын сирэ**

2,1 гектар х 60 сомк. х 0,8=101 сомк.

Сылгаҕы нолуок суммата 169693 сомк.

(169693:12 ыйга х 10 ыйга)

Улууска сыл 9 ыйын түмүгүнэн 529 тэриллэ улуонна турарыттан 358-ҕа бааһынай хаһаайыстыбата. Бу тэриллэриттэн биһиги улууска сир нолуогуттан босхолоноллор:

Бастатан, бюджеттан үбүлэнэллэр, культура, уорах, социальнай хаамыыны, дорообуйа хаҥыстыбылын тэриллэриэ уонна государственнай былаас органнара.

Иккиһиэн, бааһынай хаһаайыстыбата сир ылыаҥыттан 5 бастыҥы сылдьар.

Үсүһүнэн, коммунальнай хаһаайыстыба сирэ,

Төрдүһүнэн, алмааһы ньырыйыыр завод сирэ.

Быйылгы сылга улууска 125 бааһынай хаһаайыстыбата 5 сылларын туоллулар. Онон инниллэр бу сылга сир нолуогун төлөөччүлэр ахсаанньыларыгар киирэллэр. Нолуок төлөнүүн иннинэ нолуок расчетун оноруо нолуок инспекциятыгар туһэриллэр. Биллэриттэ турбутунан, бу бааһынай хаһаайыстыбаларыттан 55 хаһаайыстыба нолуок расчетун туһэрэ илитэр. Нолуок расчетун уонна төлөбүрүн болдьохторо тэйиэ да касталлар, бу хаһаайыстыбалар нолуок инспекциятыгар расчеттарын аҕалаллара, нолуок суммата хаанна, хайдах төлөнүүлэрин быһаарсаллара булгуччулаах. Нолуок кэмигэр төлөммөтөҕүнэ, күнүн ахсын толкуйдуохтаах суммытыгар 0,7 бырыынан пеня аҕыллар.

Сири туһаныы биир эрдэҕинэн сири арендалаһыы буолар. Арендаҕа сири ылыы эмиэ төлөбүрдэах. Төлөбүр бюджекка киирэриэн, нолуок инспекциятыгын хонтуруоллаан уонна прдоналлар. Улууска сири арендалаһаччылар ахсааннара 34 тийдэ. Быйылгы сылга бу тэриллэриттэн нолуок: уо киирбэтэ суох.

Арендаҕа сири ылааччылар барыа дуогабардыах буолуохтахтар. Онно төлөбүр сыллааҥы суммата, сири туһаныы болдьоро, төлөбүр хайдах, хаанык бюджекка киирэриэхтээҕэ, пеня аҕыллыыта тиэрэ ыйыллыахтаах. Улууска сири арендаҕа туһаныы кэмэ төлөбүр улуус дьаһалтатын 1996 сыл от ыйын 11 күнүгэр ураҕаанан быһаллыбыта. Ол курдук, сир туһаныыр учаастаннарыгын сир нолуогун хомэйэ 150 бырыынан төлөнүүхтэах. Холбур. бааһына сири арендаҕа ылыы төлөбүрү 1 гектарыгар 11940 сомк., оттуур хадыаҕа 1 гектарыгар 5220 сомк., мэчиэрэй сириэхтэр 4480 сомк., атын (бадараанныах сир, уу, обуур, талахтаах сир) сирдэриэ 90 сомк.

Сири арендалаһаччылардаргэ барыларыгар нолуок инспекциятэ. сир комитетын дьаһалларын оноруоҕун, сурук ыытыллыа. Сыл түмүгүнэн эрэрдиин, сир арендалаахтар дуогабардыларын ааҕыа кэлэн, сир комитетын уонна нолуок инспекциятын кытта ахсаан төлөбүргүтүн ойоноргутугар ыытырабыт.

А. МОХНАЧЕВСКАЯ,
старший государственный налоговый инспектор.

СУРУЛЛУБУККА ЭРГИЛЭЭН

ИСТОРИЧЕСКАЙ ААТЫ ТӨНҢӨРҮӨХХЭ

Хас да сылларыта Чурапчы улууһун бочуоттаах гражданина Г. Д. Ефимов «Боотуруускай улуус аатын уонунньорилгэ» диэн ыстатыйаҕа «Саха олохо» хаһыакка тахсыбыта. Ону ким да сомоҕолоппотоҕо, кинэ эмэ саамай этиэ диэн үөрүн кэмнэ кэтэйэн кэрэ бараҥ, хайдаах да буоллар, сиэмэбыт этэрэ сабаанык.

Историческай документуоннартан сирдэтэхпэ, былыр ыраахтааҕы сэдэҥ, ааҕыстыылар дьаһаҕы хонуйар бөҕэлэрэ, бастыҥ Боотуруускай улуус диэн Саха уобалаһылар гаалый улахан улуус буоллар сылдьыбыт эбиллэр. Аҥаа, Таатта холбоһоннор 200-тан тахсар сыл каринэ Боотуруускай улуус аатынан 1930 сылга диэри олорбуттар. Онон 1913 сылтан Аммы, Таатта улуустарга прохсыбыттар. итэҕэ кэнниттэн Сэбиэскэй былаас сылдьан 1930 сылларыттан Чурапчы оройуона буолбуттар.

Диэтэр дьаҥны бастыр диэн, ким сиэмэлэр, бухатыыр, күүстээх диэн буоллаҕа, ол аата, биһиги күүстээх дьоммор ааҕыллыбыт. Ол иҥин эн спортивнай улуус аатыра сыыстахпыт. Ким тоҕо биһиэхэ ыытыллыбыт? Тоҕо хомолтоҕо да, бирдиилээх дьон да турбуттарый. патриотическай өйдөбүнэ-сиэмэбэтэ кэрдэрбэппүтүй? Кырдьын, эдэр дьон үгүс аттыгар билиэхтэрэ Чурапчы оройуона этэбит диэхтэрин сөп, этиэхпин этэргэ Сэбиэскэй былаас миэстэҕэ. Оттон биһиги кэлэҥэ—70-са сылгыах урукку Боотуруускай улууска төрөөбүт дьоммор сиэмэбытыгар тоҕо бөлөхпүппүтүй? Театрдар, ньурбалар, хаҥалаастар улуустарын быыргы аттарыгар сиэрдэхтэрэ тэҥнэтиллэр дии. Сонтоох, табыгастаах кэпсэт нуоттэҥнэтиллэр. Чурапчы улууһа буоллэрбитигар Боотуруускай улуус аатын ылыныбыт хаалла. Аны сотоҕу иистэрбит уларыйыахтаах, онон эрдэтэн бэлэхэнэн улуус аатын уларытыахха сөп этэ. Сотоҕу Ил Түмэн быыбарын ыытыллыа. онно хаарсар депутатка кандидаттар бэйэлэрин программаларыгар ыллыыллар Правительствоҕа туруорсуохтарын эмиэ сөп. Улахан ааҕыллыа улуус бэйэлэригэр А. А. Шадрининаа уурабын, бэйэтэ потомгуо, Боотуруускай улуус сабаа тэрээбүт кыыс өйдүөн сөп, саҥыраан сэлэлэттэхпэ уурайар кэмэ кэлиэ турдаҕа, Чурапчы улууһун Боотуруускай улуус аатыттан дьон мохталын ылан аатын иэтэтэн этэ.

Чурапчы. улууһун бочуоттаах гражданина Г. Д. Ефимов дьаһуннаах боппуруоһу туруорбутун өйүөххэйиэм. Быйыл буолбатарыгар хаһан эмэ Боотуруускай улуус аатын ылыныахпыт диэн толору эрэллээхпин. Боотур уус уььуордаҕа бу боппуруоһу тиһэҕэр тоҥэ туруорсуохтаах.

Иван КСЕНОФОНТОВ.

Чурапчы сэл.

ЫЫЛ—КОРУОТ МУУДАРАҺА

Итиннэк аттаммыт сахалыы фольклорутан ааҕыллыт тылбаан уус-уран суруллаары Одьулуунаабы библиотека сэбиэдиссэйэ А. Р. Аржакова улуустааҕы оҥо библиотекаларыгар гастролаан 5-е уонна 8-е ыйаастарыгар уерозачилэриттэн ыытта.

Анна Романовна сахалыы тылын историятыттан кэрэхсабыллаах кэпсээтэ. Уус-уран суруллар оҥорсуо, остуоруйа, таабырын. ас хоһоонно кэтэччилэр аттарыстарын тардар гынан аттарыллан онгоһуллубута кэрэхсэбиллээх.

В. ПЛАТОНОВА.

БАСТАКЫ СВАЯ ТУСТЭ

Төбө дьаҕыы ахсыыны ааҥ-дьаҥ тыныыта бурдуу-ньыа турдар, Бахсы Толоонуттар аторуттан буолбатах ньиҥ-бөлөх. өйдөбүллээх бырааһынньык буолан баста.

Өр туруорсуу, ньиэстэл түмүтүр наада 100 миэстэлээх таас оскуола тутуллара биллиннэн, быйыл үлэлэх таас оскуола саҕаланна. Ол курдук, соторуутаҕыта «Бакаах чаҕыйыай тэриллэ сиэнэ оскуола бастаны сиэлтэ туһэрда. Бу торуттуу-хатуттуу олохтоохтор мустаннар ыччаттара тэриллэхтэх ньиҥилэрэ үлэлэрэ буоларыгар, эмиэ үтүө дьоннору ньиэн тэйиэрэрыгар бэлэхтэрин аттылар, алгыстарын тиэрдилэр.

Ньиҥилэн бэйэлэрэ Д. Ф. Барашков оскуола бастаны сиэлтэ туһуутэ историческай түгэн быыстыгын ньиэрэ-ньиэрэ ахтыллар туруоҕа диэн тоҥоруоннаах бэлэмнэстэ. Алгысчыт И. Е. Красильников сиэдэрэй сиэрэ-туома туһуһан, аал уотун ыытта, тоҥук туойда. Оскуола директора А. К. Барашкова Дьокуускайга олорор биир дойдуластарыгар кэлэлэрун ньиэн ыытаннар, тутаччыларгар тэйиэрэрэ улаатан бардаҕа.

Семен НИКИТИН,
хаһыат обл. корр.

ХОЛОБУР ВУОЛАР КИЬИБИТ

Чыалпаҥ бөҕүөлэтэр Анна Николаевна Шелонова биир ыыс туттар, холобур оҥостор ньиҥбитэлэ буолар Кинэ, төбө дьаҕыы ыалдьар буоҕун үлэлэбэккэ олорбут, олохтоох үлүһааны кытта сибэстэхпэ, ыччаттар ыыналарыгар кэлдьэтэн ороспор. кэпсэтиэҥ. Ол курдук, үлэлиттэр оҥо-маҥа бардахтарыгар, ыарыйдахтарына, ахтаастахтаахха хаһыаттар курдук сылбуйар.

Анна Николаевна сахалыы ньиҥилэрэ таптаан аҕаар, саха суруйааччыларын олохтарын, айыыларын ыныыгар-ыныыгар дьаҥы эпэн-тоҥон биллэр. Соторуутаҕыта бибиэхэ Мариэлэйы бөлүөлэтиттэн кэлэн «Оҥкан ой» бөлөй-ньиэ ньиэрэтэлэтиттэр олохтоох хамаанданы кытта. күөн көрсүбүттэрэ. «Бөлөй уонна айыыны» диэн темалаах бу ньиэрэтэлэнэ Чыалпаҥ хамаандата кыайарыгар А. И. Шемонова бэйэлэрэ биллэтиннэ-хорутуттан алгах ыытыны ыытыбыта.

Бөлүөлэнэ ыытыллар концертарга, проектарга, гастролларга ньиэ кэтэрэнэ сылдьыахтыы. «Бөлөй дьонун (молодежьун) ньиэрэнэ ордук собулаах сэрэбин, хайдаах да салгыбаныы»,—диэр кэпсэ.

Бибиэхэ библиотекабыт бастаҥнаанай задачатыта. Кэлэн тахсыбыт ааҕааччылартан ордук Б. Поволоцкайа «Бөлөй кэпсэр комендиэрэнэ» диэн кинигэтин собулаабытын этэр. Тыа сирин библиотекаларыгар сонуна ньиэнэ, кинигэлэ ыччаабыта ааҕааччылары тэйиэрэ, хонуга сылгыта мэрэбытынан атыыга баарын уустуурбутун бэлиэтиэр.

Өссө хайдах быыстарыныгар бөлөр уонуой хаачыстыбаларынан чугас дьонуттар, табаарыстарыгар ыстаҥ сылыыларын, кинигэлэрэ курдук ньиэнэлэ сылдьара буолар. Дьиэлэрэрэн, бөлөрэ уолаабыт дьонун кэрэ Сылгыныаа, Толоонуунаа-ньиэнэлэрэ.

Олохха кэрэҕэ-сырдыкка тардыһыылаах Анна Николаевнаа бары үчүгэй бэлэрэбит.

А. ПОПОВА, библиотекарь.

Кинилэри билиҥ, кинилэргэ көмөлөһүҥ

Оҕолор ньиэлэнэт буоллаҕа ыраах тэбиллэлэрэн ыкка тардус сылын дьаҥаннаҕа уратыы уонна ыптан кинилэр улаатан биллэхпэ. Бэлэм кинилэр эчилэрэ кыаравалыы, этиэ, эстетика эттүөн бэйэлэрэн саастыылаахтарыттан хаалан ньиэлэрэн, кыаҕалас эйэҕэ кэйтэрэллэрэн, улаатан ньиэн бэйэлэрилэн остыыт буолуулэрэн, тоҕотуйа саанан бэйэлэрэн кыахтарын бэйэлэрэ бысталлэрэн.

Маны таҥыннан ньиэлэнэт оҕолор олохторугар туоллыыр эйэҕэ сабыдыала, кинэ сыылана улахан оруоллаах. Кинилэр дуулаларэ, уйан буоллаҕа, дьоптон-сорбатын хомойоллорэ дабилис. Ньиэлэнэт оҕолорго болдьоҕо сиэтэ суох ууруллар. Бу оҕолор туоларыгар үн-ас кэстубат.

«Аймах ньиэнэ аварах, күн ньиэгэ ньиэнэнэн» диэн саҥаларгэ ас хоһоонно баар. Итэҕэл салайтарын, дириҥнэр эйдээн, ыарах саанаахтары ааҕыларытар кыахтаах дьон, тэриллэлэр, кэмэнэ оторуохтара диэн эрэнэ сылыыбын. Урукку өттүгэр улуустааҕы потребобщество бырабыланньатын (председатель Г. С. Платонов). Чурапчы сэлиэнньэтин дьаһалтатын (бастыҥ А. Р. Сергеев), Д. П. Коркин аатынан республикатаабы орто спортивнай интернат-оскуола (директор М. Д. Гуляев), «Айыллаан» Сылгыныаа ньиэнэ улэһиттэрэн, оҕо библиотекатын, кэмэлэрдэ, өйдөбүлэрэн ыыбыт буоламыт оҕолордуун-уруулэрбэрэн мохталбыт улахан.

П. КРИВОШАПКИН, учуутал.

ҺӨҮ ДЬОЛО

Нөө! Бу кылгас гынан баран дириҥ ис хоһоонноох тыл, Киниҥ орто дойду оҕолоро сүрэхнитигэр иҥэриэ тыыннаахыт тухары саамай сырдык, саамай кэрэхстэбиллээх өйдөбүл быһыытынан ааҕыллыбыт. Биһиги, тыа сахалара, былыр-былыргыттан иҥэбит барахсан ырбаахытыгын таллаҕыттан тутуһан, киниҥ уран тарбахтара ыксарбыт таҥаһын таҥнан улаатыбыт дьоммут.

Билигин кэмнэ сүрдээх олохтох тардыһыылаах, күүстээх саныыр, оҕону киһи, личность быһыытынан тус бэйэ холобурунан иитэр саха дьахталлара, —өйдөөн баалларын эйдээх билэбин. Ырааҕынан ыраах, олоҕум улахан анарыгар биригэ алтыһан, олоҕум-үдүлүмэн кэлбит табаарыһым Христина Кузьминична Ефремова туһунан кэпсиэм этэ.

Түөрт уонус сыллар бүтүүлэригэр Чурапчы педучилищетын үөрэнэн бүтэрэн, 1953 сыллааҕа Болтого иэнэлгэтин Көҥөчөөр Атырыттан торуттэх биригэ үөрэммит Федоров Аполлон Афанасьевич диэн уолтан кэргэн тахсыбыта. Кырдьаҕас уонна орто да саастаах дьон, бука, өйдүүллэрэ буолуо—иккиэн адъас үөһэттэн айдарылаах курдук дьүөрэлэһэр, ырааһыабай, эрчимнээх бэйэлэрин. Ыал буоллаларыгар биригэ фанера чымадаан таҥастаах эрэ эбитэр. Ол гынан баран, иэйиллээх истиҥ сыһыан, эдэр саас эрчимэ, тэҥнэн доруобуйа, үтүө баҕа саная баар буолан олох хаамыыта барыта орун-оннугар буолан иститэ. Кытаанах, Мымдаҕайы оскуолаларыгар оччолорго үөрэммит оҕолор өйдүүр иннитин: сарсыардаттан хаарга буолуор диэри оскуолаҕа оҕолору кытта алтыһан, таһаарылаах үлэ дьолун билэн, олохтоох иэйиллиэннээх убаастаан олорбуттарын?

Дылыҕа-хаан 6 оҕону: ааллараын аттын аттатар, олоҕу салгыыр-уулатар 5 уолу уонна сүрэхтэрин чоҥчута буолбут кыыс оҕону бэлэхтэбитэ. Төрөппүттэр, оҕо-уруу баттаата диэн биирдэ да олорбокко, үлэ үөһүгэр сылдьыыбыттара. Арааас курдуһуоктар, күрэхтэһиилэр, кылаас салайааччытын хайаан да бүппэт түбүгэ, биирдиилээн мөлтөх оҕону кытта үлэ—оҕу барыгын кыайа тутан эдэр, интеллигент ыал сайдан-чэчирээн испиттэрэ. Ити курдук кинилэр иэйиллэх оскуолаларыгар 20-ча сыл үлэлэспиттэрэ. Христина Кузьминична, Аполлон Афанасьевич үөрэппит оҕолоро, эйдэх киһи, күн бүтүннүүгэ диэри тэпталлаах учууталларын истиҥ-ыпырах тылларынан ахталлар. Ити дьоллоох олох биир хара түн күүрэхтэри ытыллыбыта: эмэгэнин, оҕотун ортотугар Аполлон Афанасьевич уута быдьаммыта. Ити 1969 сыл от ыйын бүтүүтэ этэ.

Саамай улахана 15, кырата 3 саастаҕар оҕолорун туппутунан Христина Кузьминична өгдөөбө чэпчэкитэ суох олоҕор үктэмэтэ. Хайдах гынныахха? Хаина барыахха? Биллэн турар, ааллараын дойдутугар—Болтого, Хатылы эҥэр. Дьэ, онтон ылата кини кэскилэ тахсыар диэри Хатылы орто оскуолатыгар учууталынан, детсадка интэрнаатынан үлэлээтэ.

Оҕолорун иитиитэ эйэҕэ оруолун толорор туһугар туох баар өйүн-күүһүн, хорсун санаатын тумнэтэ, Христина Кузьминична дьахтар аайы бэриллибэт хараҕа быраҕыллар сүрүн хаачыстыбалаах—туохха барытыгар сиэрдээхтик сыһыаннаһыы уонна кырдьыгаах эрэ суолу тутуһуу. Биэс уол оҕону иитиэ чэпчэкитэ суох суол, ол эрдэ хатылылар биллилэр—кини оҕолоро барыа тоҕоммиттэрин тухары туох да сэмэҕэ тардыллыбакка, сыһыаны онгорбокко, бэрт тэҥ үчүгэйдик, холобурга сылдьан үөрэнэн бүтэрбиттэрин.

Нөө кини быһыытынан дьэтинэр-уотугар оҕолорун мөҥөн, хаһыытыы-ыһыытыы сылдьыбат, ааҕыйах тиэйиэхтэ тыллары булар. Онно эбии кини дьонго судургутук, сиэрдээхтик, бэрт тэҥник сыһыаннаһар. Сыһыаны көрөн туран «бу сонг диэбэт. Оскуола, иэйиллэх мунньахтарыгар сыһыаны хайдахтаах да кэнни хардарбат тыаа сонко, чаба этээччи. Дьэ, итини көрө-истэ сылдьар буолан, оҕолоро нөлөөргэр олус убаастабыллаахтык сыһыаннаһаллар. Маны сатаабаппын, өйү ылайбаппын диэн хотоҥнойдоохтоох, оҕолорун көҕүлүөн, ыаһын муус, мас, кэлин сүөһүлэнэн баран от үлэтигэр кими да көрдөспөккө байэтин кытта тэҥнэ үлэлэппитэ. Дьиэтэ курдук үүс оҕо мустар сиргэ, чугаһыаан суох албах аҕаар кинитэ баар буоларын. Үлэни кыра-улахан диэбэккэ, уолаттар мэлдьи үөрэ-көтө, кохтоохтук толороллоро. Ол түмүгүн билигин барыы бэртээхэй мас уустара, ыал буолан дьиэлэрин хэҥдэйүттэн сардаанан түннүгүн арааматыгар, оҕоҕор тиийэ бэйэлэрэ оногорбуттара.

Улахан оҕо кыраларга хайаан баҕарар холобур буолаччы. Володя эмиэ олус кэмэ, сымнаҕас майгыллаах, сотоабатаҕа диэн суох, СГУ-ну бүтэрэн, Хатылы орто оскуолатыгар учууталынан, директорынан, кэлин Чурапчыга үөрэх салаатын комньютернай кинигэр салайааччынан үлэлиир. Дмитрий—тутуу инженера, технический наука кандидата, Новосибирскайга тутуу институтуттан кафедра доцента. Вера—үрдүк үөрэхтээх ыччат тылын учуутала, биллиэн улуус киниэммит библиотекаларын директора. Александр—Хатылыга сылгыһыттыыр. Кузьма—үрдүк үөрэхтээх геофизик, нефть промышленнаһыгар биллэр-көстөр спиһиэлистэ эрэр. Аполлон—үрдүк үөрэхтээх инженер-механик, Дьокуускайга үлэлиир.

Алта оҕо төрөппүттэрин холобур тутан чахчы үчүгэй, дьон-сэргэ астынар үлэһиттэрэ буолбуттарыттан кайдаҥ сүрэҕэ үөрэр. Нөө тиийиммит-түгэммит күннэрэ эйдэх этэ да, биирдэ да сулаата, санаатын туһэрэ сылдьарын көрбөтөҕүм. Билигин кини 14 сиэнин иитиһэн, кийиттэрин албохха үөрэтэн, сүбэлээн-аймалаан дьоллоохтук олорор.

Дириҥник итиэннэҥ, эмэн туттар киһибит, дьиҥнээх саха дьахтара, нөө Христина Кузьминична, Эн олоххун оҕолоргор аналбытын боруоставна, сыраҕа тиллиэ. Уһун сылларга оҕолоруҥ, сиэнэриҥ уҥырыйбат таталлара, сүгүрүйүүлэрэ эйигин арааҥчылаатын!

П. ПАРФЕНОВ,
сэрии ветерана, педагогическай үлэ ветерана.

СПОРТУУН АЛТЫСПЫТ ОЛОХ

Күн аайы 4 чаастан киэһэ Хатылы орто оскуолатын спортивнай саалатыгар боксерскай бөрөлөккө тыаһа лап-лаһырҕас, тип-тиҥиис буолар. Маннык бэйэтин иитиллэччиэрин кытта тэбис-тэҥнэ сүүрэ-көтө, салгыны охсон күүрдэтан, лананы тутан эҥэрдэтэн, тиритэ-хорута сылдьар тренер Г. М. Кривошапкины көрөбүт. Кини быйыл 60-с хаарыгар уктэнэн. Омос көрдөхпө, аҕыйах сиэтэлии, ааҕыллыбыт ыстатыыстыканы

ХАРЧЫ УЛАРЫЙЫЫТЫНАН СЫАНА ЭБИЭ ЫЫЫППЫТА БЭЛЭМНЭНЭ

ДЬОКУУСКАЙ. Хаптаг уларыйыытынан сибаатын дьыйаллар туоларынан СР Президиэвэтин уурааннар олохуран, ахсаанны 1 күүстэн хуорат эмэҕэ ыыппарыгар бэлэмнэнэ бэлэм уонна тохсуннуу 1 күүстэн олохтоохтоох гражданалар ыыппыыталарын образецтарын тарааталыыллар.

Итиэннэ сибаатыан, ахсаанны 2 күүстэр Эргиэн департаментыгар бо бэлэм барыы көрүүгэнэх эргиэн предприятиелэрин салайаччыларын сүбэ мунньахтарга буоллар. «Дэл торговля», «Таабыс», «Университет-1» уо. д. а. курдук бэдэг эмэҕэлэр салайаччыларын бэлэмнэлэриэхэ, сыана оскуо ыйыыныгы аттыгыначчылар эргэлоруоссар улахан эрдэтиэхтэрэ тэнэрбэтэ. Оскуо эмэҕэлэрэ сылдьаччылар хаптаг уларыйыыр диэри сыта ыйыныгы көрө, ыйдуу тарааныахтаах.

«КУДУК» СҮРҮНААН «САХА САХА СИРЭ» БУОЛЛА

ДЬОКУУСКАЙ. «Саха Саха сирэ» ыт ааны тахсар общественнай-политическай сурунаал бастакы нүөмэрэ күн сырыттыа көрдө. «Кудук» аттыгынан, дьаатэлэскай дьыл, «Наше время» цацатэлэскай дьыл тэрилэбит сурунаалларыгар прааб общественнай-политическай туһунныылаах авторлар кэпсиилэрэ бэлэстэнньит. Бастахтык ыллахха, СР Президиэнин сүбэлиитэ Иван Николаев «Его застрелили и захоронили никому не задаю знать» диэн Президент Михаил Николаев туһунан, журналыстар Софья Андреева, Алексей Чертоев, Евгений Божеко уолдьа сурунуулара. Николай Лукинов «Чаанс хаан ыйаадыгаа» диэн романын дуоччаланы тыаһаабыа уолдьа. кирбиттэр.

СНА.

Налоговай картаны түһэриигэ уларыйыылар

СР Президиэнин 1995 сыл сэтинньи ыйын 10 күүстэр тохсыбыт 1224 №-лаах «Шэрдэлээх полугу толоччу Государственнай реестрин» нуйуонг Ыйаахха уонна бу Ыйаах муус устар ыйын 21 күүстэр тохсыбыт 163 №-лаах Ыйаахтарыгар уонна уларыйыыларыгар олоҕуран, эмэҕэлэр ыыппыыталарын образецтарын тарааталыыллар:

Барыа тэриллэлэр, бааныынай хаанайыстыыбыларын бастаанныай улэлиттэриэхэ уонна дуоскабарыынна быстах улэлэбит ыччаты тэнньэлэр улэлиттэриэхэ 1997 сылааҕы дохуоттарын туһунан налоговай картаны толорооллоруох туһунан сокуоннаах. Бэрдэк уолбат дохуоттуттар кирэр: толобуо барыа көрүүгэ (хаарчаах, хамыс суотуттар бородуукталар, табаарыскэ телефуон).

Налоог ыстэтэннэтиллэр сибидиэнньэлэрэй туһунай болдьахтара маннытар:

100 тэнгэ диэки ахсаанныах улэлиттэрэх тэриллэлэр—ыйынан 1 күүстэр диэри.

100 уонна онуу тэннэ ахсаанныах улэлиттэрэх тэриллэлэр—ыйын тутар 1 күүстэр диэри.

Россия Государственнай налоговай сулуспыыта 1997 сыл атырдыах ыйын 8 күүстэриэ БЕ-0-146581 №-лаах ыйааҕыр олоҕуран, 1997 сыл сибидиэнньэлэрэй маннытай ыстэтэлгэ ыччат сардаана, Былырыыкыттааҕы компьютерга ыллаҕар оптрэмма сохуруттуулуна. ырыс дискет аҕаллаахтарына; налоог ыстэтэннэтиллэр улуустаах отдела программаны бэлэм уонна бэлэрэр. Кол граждата суох.

Оо ыйын 100 уонна онтон уоҕа ахсаанныах улэлиттэрэх тэриллэлэр сибидиэнньэлэрэй маннытай ыстэтэлгэ ыллаҕан аҕаллаларын бухгалтерия. Итэ тэриллэлэр уоҕа ыйыллыбыт отчуоту нуолдьыга толорон аҕаллахтарына күтүллүбэт. 100-тэн аллайа ахсаанныах тэриллэлэр быһарыыларыгар нуруун нумаҕыта толоруоллор, компьютэрдаах буоллахтарына, сибидиэнньэлэрин маннытай ыстэтэлгэ аҕаллаларын кэ нуолаллар. Эйдэх улэлиттэрэх тэриллэ компьютери суох буоллаҕына, компьютэрдаах тэриллэрэ кытта дуоскабардаһан, сибидиэнньэлэриэн маннытай ыстэтэлгэ аҕаларын бухгалтерия уонна тэриллэ салайаччылыттан ирдиэхтэр.

Сыл бүтэрэ аҕыйах хонуу хаалла, сылааҕы отчуоту ыйыллыбыт бирдэмэҕэ сонун түһэрэр ньымыттан арыгыттан ыйыныахха наада. Өйдэлэннэ бэлэмнэрэ налоог ыстэтэннэтиллэр. Ол чаҕыгар кол ыйыталаһыллыбыт.

Т. Е. АЛЕКСЕЕВА,
бирдэмэлэх цэнтэр налоогу түһүү отделын старшай инспектора.

Эҕэрдэлиибит!

Кыдыгыр сааһыр, талыыр көрдөөҕүн, эрэбытын, күүгэннүгүн. Хатылы нэйилэлэх олохтоохтуу КРИВОШАПКИН Григорий Михайловичы 60-саастыын туой дьаҥ үбүлүйүүгүнэн ис сүрэхпиттэн итэҕэтэх, истиҥнэх эҕэрдэлиибит.

Эйэхэ чаҕыл-чэбдик доруобуйаны, үлэҕэр сиэтэҥнэрэ, дьолу-соргуну, уяра-кэтэ сылдьаргар баҕарабыт.

Кэргэнин, оҕолорун, Дьокуускайдан Николаевтар,
Гнедальстар.

x x x

Кыдыгыр ыйаабытын, эйэбитин, кэрэхсэбилин, Хоптоҕо нэйилэлэх олохтоохтуу ПЕТРОВА Екатерина Михайловнаны үйэ аҥардаах үбүлүйүүгүнэн уонна Саха Республикатын культуратын туйгуна буолбуккутэн ис сүрэхпиттэн эҕэрдэлиибит.

Баҕарабыт эйэхэ кытаанах доруобуйаны, дьоллоох үйэни олохтоох.

Кэргэнин, оҕолорун, эмээхситтэрин, сиэннэрин.

x x x

Кыдыгыр Наталья Афанасьевна ЛОГИНОВАНЫ пенсиягга тахсыбыккынан итиитик эҕэрдэлээн туран, доруобай буолаҥнар, үйэни үйэлиэхтэрэ, алта оҕолоох, 10-нус сиэнэлэх ортолоругар дьоҥҥунуу, дьоллоохтук соргулаах сылдьыннар баҕарабыт. Эйэхэ үүгүн-дүүгүн, үүгэ тахсыан, ыраах-бөҕөлөр тылларын этэбит.

Аньаах саҥаах эҕэрдэбэтин, кэрэ дуйаҕын саҥтарыс бэлэхтиэн.

Хатылыттан дьоҥнэрдэр.

x x x

Кыдыгыр ыйаабытын, эйэбитин, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохтуу ПАРФЕНОВА Александра Григорьевнаны күн сирин көрбүтүгэр үйэ аҥардаах үбүлүйүүгүнэн ис сүрэхпиттэн итиитик эҕэрдэлиибит.

Ыарахан диэн тоҕоостоох, ыытаныахтаах чорҕойбокка, кыргыыр диэнин билиҥнэхтэн, эмэҕэл уоран-хотоҥ, уллаах-ааҥыны сылдьаргар баҕарабыт. Оҕолорун, сиэннэриэн дьоллорунан дьиэлэнэн үйэлэрдэн сиэрэн бар дьыгыйдыы уорда-кэтэҥ сыаҕат.

Оҕолорун Скацевтэр, Помыкаровтар, Слепцовтар,
Хабаровскай эмчиэтэ уолуо Андрей.

БИЛЛЭРИИ

Мууус бюджеттан үбүлэнэр тэриллэлэргэр ыыппыт кэрчиннэрин ситэрбит тэриллэлэри НДС налогуттан тэлэбүрүн улуус уонна уоранаҥнаттаах ахсаанныы 12 күүстэр диэри кэлэн чуолкайдаабыталар кордоҕиэбүт.

Ун управлениета.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Чурапчы сэлиэнньэлэтигэр Муруу Тыалкыйаҥа Пятилетка уул. 9 №-лаах дьиэ 8х7 м дьиэнэ. Ыраахтааҕар 515 х ампаардаах, сиргэдаах булуустаах, хотонноох. Сыаната—65 мин. солк. Эбэтэр ыалдьытыннан атастаһыллыбыт.

Чурапчы сэл. Пятилетка уул. 11 №-гэр эбэтэр 21-071 телефонтан билэргиттэр.

x x x

Сатт К-701 трактор эрдэбин. Сыаната—дьыгыйбэрдэн. Уол чаанна кэпсиэр 21-365 тел. биллиг.

x x x

Чурапчы сэлиэнньэтигэр Лесной уулуссатыгар туфар 8х8 м дьиэ кэтэйбэн ыйыллыбыт. Сыаната чаастэн, сонньуйуннан. 27-588 тел. биллиг.

x x x

Иккис хостоох, туспарыллыбыт планировкалаах приватизацилаанныт квартираны. Эбэтэр УАЗ алмазатыгар эбии төлөбүрдэх атастаһыллыбыт. Чурапчы сэл. Ленин уул. 93 №-рдэ 3 кв. биллиэхтэр.

x x x

Сүүрүннүк ГАЗ-САЗ-05 (самосвал) ыытыллыбыта. Сүүрүннэ 28 тыс. км, турута уонтан. Сыаната—20 мин. солк. 21-782 тел. биллиг.

ПРОДАЮ

Автобус КАПЗ-3976С (в совершенном исправности). Или меняю на ваши варианты. Тел. 21-104.

УЛУУС БИБЛИОТЕКАТЫН 80 СЫЛА

ЧОКУРДААХ. 1837 сылааҕыттан Аллайыахтаах туруоруллубут бастакы аҥар баҕанан бэр буолбута. Онтон ыраах ойуулаах библиотека историйэ сорохпутугар Бэлиэтэ библиотека ыйыгыттэрэ салаалардаах, Сахаутаатын улуус библиотекатын 80 сылын Аллайыахтаах улууһун культурнай олоҥар биллэр-көстөр событие быыстыанан бэлиэтэнэ.

СНА.

Саҥа таҥымна

Иллэрэ күн бүтэн ааспыт уус-уран айымныы-суруйааччылар хоһоонор автордар уонна исследователлар улуустаахтар «Чурапчы эйэр түмсүүлэрин уонна кэпсиэлин түмүгүлэй бу түмсүү бэйэтин үйэни кэпсиэх истэриэхтигэр дьоҥнуннуу, саҥа, үрдүк таҥымнаах тахсар уларыйыылардаах. Аны кини туһа устатыгар, бочуоттаах, ааҕыллыбыт юридическай общественнай тэриллэ буолуоҕа. Чидиэнньэлэрэ сыала 100 тыс. солкуобайдаах усуйуобу тэлэн турар сайыбыгыйаҥнан бэлэбиттэр ыыппыыталара. Түмсүү сэбиэдиссэдэ председателинэн улуус салайаччыларыттан бэлэстэрэ—библиотека солбуйааччы эйэлээхсит тэлэрэ Екатерина Иннокентьевна, кини солбуйааччытынан Мария Герасимова талыллыбыттар. Сэбиэдиссэй гастробиэстэр А. Эверстова, Л. Мониторова, В. Лыткин, Н. Федоров, Н. Кобельцев, Д. Эверстов, С. Дьяконов киирдилэр.

Түмсүү аспыт бэлэтэрэ сылаатыы уратын отчуотун кини сэбиэтин урууну председателэ Мария Герасимова, хос дьаһалаттарын Семен Дьяконов, Петр Кобельцев ааҕыбуттара. Үүгү кэпсэтиллэхтэр буоллар. Дьыалаҕа ыытыллыбыттара. Чурапчы аймаҕын культуратын рынок сыалаанньалаахтарыгар комуоссиялаах буолуулларын уонна исследователлэр тахсыалларын сорунньуларын кэпсиэлдьэтэр Чурапчы Аймаҕын Дириҥнэтэ Николай Тарасов, Павел Федоров, Владимир Гайдашев, Василий Шадаринов, Чурапчыттан Александра Эверстова, Матрена Васильева, Вера Плотникова, Екатерина Дьячковская, Евдокия Бобылева уолдьа кыттыбыттар.

Бэлэтэн «Айылаанна Сыныахаан» ыччатыгар бэлэмнэр турунуулуна. Онно ыччаттааҕы ыччатыгар исследователлэр Матрена Васильева, Анна Баранова, Николай Красильников, Константин Горохов, Оксана уонна Василий Жирноковтар, Федор Новосурова, Дмитрий Слепцов, Николай Ефимовский, гуруппар автордартан Ая Писельская, Иван Бетин, Евдокия Кононова бэйэлэрин бэрэстэбилэ хоһоонноруттан ыччаттаннардылар.

«СО» корр.

МАХТАНАБЫТ

Муруу запрахан маҥнайгы күн-түүн ыйыллыбыт, таалаа, үчүгэй ветеринар, хотуу кэпсиллэрэ. Бэлэтэ кэпсиэлэтин ыыппыта ЛЕБЕДЕВА Аксинья Иннокентьевна бэйэтин кэмэҥнэбититтэн ыраах туоратта.

Ийэбит 1973 сылтан саҥалар буолбута. Бу тухунан кыннаан бүтүннүгэр, ыарыы-нэтэй олоҕун үйэлэнэ барыа дириҥ хаалаттаах ааспыталларбыт. Оруоҕ чуолаан ойоҕоох бастыыа ыччаттарыгар Анна Николаевна Ефремова, Александра Васильевна Седалищева, Хатылыстаабы участковай бастыыа коллективтэр (начальник Уйаровскай Р. В.) истиҥник махтанабыт.

Күндү кэбэбиттэр сутарбыт запрахан кэннэрбиттэр хүүс-хаана, субэ-ама, тирэх буолбут, ахтыллыбыт тирэбит ыраах-чугас аймахтарбыттар, ыалдьыбыттар-дьоммутуттар, үөрэх управлениетэлэр, ойохтоох дьаһалтата, эстуоматыыт поликлиникалар, хоҥдьаҕастар сібиэттэриэр, эдэннэйбит уоранныт ыччатыгар, барыа хабаарыстарбыттаргар улахан ыйытыбыттыа биллэрэбит.

Бэйэлэрэ, ханан эбэр сонун цыаланнан эҕэрдэлээн туран, бу сыл эйэхэ эйэх үөрүүнү-көтүүнү, саҥаттан-саҥа сиэтэннэлэри аҕаллахтын, дьоллоох соргулаах ортотуттар үлэлэн, үөрэн, аба-тута олорун, доруобай буолун диэн алгыстыыбыт тиэрдибит.

Оҕолоро, кэбэбиттэрэ, мууттаттара, сиэннэрэ,
эмэ сиэннэрэ.

СР Правительствотын таа хаһаайыстыыбыттар уонна тулалыыр эйгэни харыстааччылаах отделын старшай референта Болтоно нэйилэгиттэн терүттэх бэр ньоҕуулаахтыт

ЯКОВЛЕВ Сократ Иванович

олбуутун дириҥ күүгэннэриэрэ тиэрдиллэр:

—Бэйэтэ үөрүнүт тоҕоостоох Сократ Иванович олбуутун дьиэ кэргэнэр, ыччаттар, бэйэтэ тэрээбутэрэ Болтоно Михайловичтар, Егоровтар.

Хатылы олохтоох

СКРЯБИН Степанида Васильевна

олбуутун дириҥ күүгэннэриэрэ тиэрдиллэр:

—Ийэтигэр Скрябина Анна Константиновнаҕа Хатылыстаабы «Чоҕчуукэ» предприятиеҕэ бэйэтэ үлэлээбит дьоҥнэрэ.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

КАШ АДРЫС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 28 сам. ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-392, отделы — 21-365, общий — 21-505.

Учредители (соучредители) газеты: Редакция, Администрация улуса. Народно-издательско-полиграфическая компания «Саха полиграфиэдэт». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем — 1 усл. п. лист, на 4-х страницах.

Автор суруттар кэпсиэлэр саҥа редакция позициятыгар маҥнай сөп түбэтэр буолбатах. Суруттан ыйыллар чаҕылхай кэпсиэлэтэрдэргэ анаан автор ааттыыр.

Чурапчынская улусная типография. Национальнай издательско-полиграфическая компания «Саха полиграфиэдэт».

ЗАКАЗ №: 140—141. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 28 сам. Подписано к печати 10. 12. 97 г. Тираж 1909.